

NGOẠI GIAO NHÂN DÂN VỚI VIỆC NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG VÀ HIỆU QUẢ CÔNG TÁC DÂN VẬN CỦA ĐẢNG TRONG THỜI KỲ MỚI

TS NGUYỄN VĂN DU*

1. Ngày nay Việt Nam thực hiện chính sách đa dạng hóa, đa phương hóa các quan hệ quốc tế thì khái niệm ngoại giao nhân dân là một khái niệm mới, mọi tổ chức và cá nhân đều có thể là chủ thể của hình thức ngoại giao này và ngày càng có khả năng phát huy vai trò của mình trong quan hệ quốc tế vì lợi ích quốc gia dân tộc.

Trước xu hướng hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, các hoạt động đối ngoại nhân dân phát triển mạnh mẽ với nhiều hình thức phong phú, đa dạng, bám sát chủ trương, đường lối đối ngoại của Đảng, Nhà nước. Lợi thế của mặt trận này là có cơ sở sâu rộng, lực lượng đông đảo, không bị ràng buộc bởi luật pháp và các quy định pháp lý khác của quốc tế v.v. Vì vậy, Đảng ta luôn luôn coi trọng và phát huy sức mạnh, hiệu quả của công tác đối ngoại nhân dân để tạo nên sức mạnh tổng hợp của công tác đối ngoại nói chung, góp phần làm nên thắng lợi trong mọi giai đoạn cách mạng.

Trong lịch sử mấy ngàn năm dựng nước và giữ nước, khi nền ngoại giao chính thức còn hạn chế thì nhân dân Việt Nam luôn biết tranh thủ nền ngoại giao “thu phục lòng người”, điển hình trong lịch sử về “lấy nhân nghĩa thắng hung tàn” và việc “Lê Lợi và Nguyễn Trãi, lấy đức hiếu sinh, cấp lương thực cho 10 vạn quân Minh được an toàn rút quân về nước”. Trong lịch sử hiện đại, Chủ tịch Hồ Chí Minh là vị lãnh tụ dùng nhân nghĩa thu phục lòng người như việc đối xử với tù binh Pháp sau chiến thắng Điện Biên Phủ.... Ngay từ những ngày nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa còn non trẻ, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ đạo thành lập các tổ chức đối ngoại nhân dân đầu tiên của Việt Nam để tiếp cận với phong trào hòa bình, đoàn kết của nhân dân thế giới; gắn kết cách mạng Việt Nam với cách mạng thế giới.

Trong kháng chiến chống Mỹ, với sự ra đời của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam (1960) đã hình thành một mặt trận ngoại giao vô cùng quan trọng của ngoại giao Việt Nam, mà ngoại giao nhân dân là nòng cốt. Ngoại giao nhân dân

---

* Ban Tổ chức Trung ương

đã phát huy nhiều hình thức sáng tạo và năng động, góp phần chuẩn bị dư luận thế giới, làm rõ thiện chí, mong muốn hoà bình của nhân dân Việt Nam. Nhờ việc tuyên truyền hiệu quả và sự giác ngộ của quần chúng chống chiến tranh, đã xuất hiện nhiều phong trào chống Mỹ tiến hành chiến tranh ở Việt Nam. Điển hình như tại Cộng hòa Liên bang Đức, các tầng lớp nhân dân của hơn 50 thành phố đồng loạt biểu tình, phân phát 20 vạn truyền đơn trong nhân dân và cả lính Mỹ đóng ở nước này để kêu gọi nhà cầm quyền Mỹ chấm dứt ngay cuộc chiến tranh phi nghĩa chống nhân dân Việt Nam. Cuộc đấu tranh mùa xuân 1965 ở Nhật Bản đã thu hút 91 tổ chức công đoàn tiến hành tổng bãi công chống việc sản xuất hàng cho quân đội Mỹ ở Việt Nam. Tại nước Mỹ, phong trào phản đối chiến tranh cũng rầm rộ nổi lên khắp nước Mỹ... Thống kê đến cuối thập kỷ 60 của thế kỷ XX ở nước Mỹ đã ra đời hơn 200 tổ chức chống chiến tranh xâm lược của Mỹ ở Việt Nam.

Cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam đã trở thành điểm hội tụ của các lực lượng đấu tranh vì hòa bình và công lý trên thế giới. Một mặt trận nhân dân thế giới ủng hộ và giúp đỡ sự nghiệp chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam đã được hình thành, phát triển sâu rộng, mạnh mẽ chưa từng thấy. Đó chính là thành quả từ những hoạt động tích cực, không mệt mỏi của những người làm công tác đối ngoại nhân dân.

Lịch sử ngoại giao hiện đại của Việt Nam cho thấy, có nơi có lúc đối ngoại Đảng và ngoại giao Nhà nước chưa thể bắt đầu thì những người làm ngoại giao nhân dân lại chính là lực lượng mở đường. Dù quan hệ giữa các chính phủ có thể chưa được thông suốt thì quan hệ nhân dân với nhân dân vẫn là nền tảng quan trọng.

Trong thời kỳ đổi mới, đất nước ta từng bước hội nhập sâu rộng với nền kinh tế thế giới, ngoại giao nhà nước không thể thiếu ngoại giao nhân dân. Các hoạt động đối ngoại nhân dân đã phát triển mạnh mẽ với nhiều hình thức phong phú, đa dạng, bám sát chủ trương, đường lối đối ngoại của Đảng, Nhà nước, góp phần làm nên thắng lợi của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và nâng cao vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế.

Xác định tầm quan trọng của công tác đối ngoại nhân dân, ngày 7-10-1987 Bộ Chính trị ra Quyết định số 34-QĐ/TW về *Đổi mới tổ chức và tăng cường chỉ đạo công tác đối ngoại nhân dân*. Ngày 27-7-1993, Ban Bí thư ra Chỉ thị số 27-CT/TW về *Nhiệm vụ và tổ chức của Liên hiệp các tổ chức hoà bình, đoàn kết, hữu nghị Việt Nam* và Chỉ thị số 44-CT/TW ngày 20-9-1994 về *Mở rộng và đổi mới hoạt động đối ngoại nhân dân*. Cho đến nay, nội dung và tinh thần của hai chỉ thị này vẫn được quán triệt trong hoạt động đối ngoại nhân dân của các tổ chức chính trị - xã hội và các ngành, các cấp. Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng khẳng định:

“Phát triển công tác đối ngoại nhân dân theo phương châm chủ động, linh hoạt, sáng tạo và hiệu quả. Tích cực tham gia các diễn đàn và hoạt động của nhân dân thế giới. Tăng cường vận động viện trợ và nâng cao hiệu quả hợp tác với các tổ chức phi chính phủ nước ngoài để phát triển kinh tế xã hội... Phối hợp chặt chẽ hoạt động đối ngoại của Đảng, ngoại giao Nhà nước và đối ngoại nhân dân”. Đây là những văn bản quan trọng định hướng đúng đắn về đường lối, chủ trương, quan điểm của Đảng trong công tác đối ngoại.

Đây là một kênh hoạt động đối ngoại năng động, uyển chuyển, bổ sung và mở rộng các quan hệ đối ngoại Đảng, ngoại giao Nhà nước với các tổ chức phi chính phủ, các đoàn thể, các doanh nghiệp, hoạt động của các giới trong hệ thống chính trị, kinh tế, tài chính, văn hóa, khoa học kỹ thuật của nhân dân thế giới. Phát biểu tại Hội nghị Tổng kết công tác đối ngoại nhân dân năm 2008, đồng chí Phạm Gia Khiêm, Phó Thủ tướng, Bộ trưởng Ngoại giao nhấn mạnh ngoại giao nhân dân là “một chân kiềng” quan trọng trong công tác đối ngoại nói chung. Hoạt động ngoại giao nhân dân cũng như đối ngoại nhà nước, đối ngoại nhân dân triển khai đều cả bốn mặt trận: ngoại giao chính trị, ngoại giao kinh tế, ngoại giao văn hóa và công tác người Việt Nam ở nước ngoài. Hoạt động này cùng với đối ngoại Đảng và ngoại giao Nhà nước góp phần quan trọng vào việc giữ vững môi trường hòa bình, ổn định, tạo điều kiện quốc tế thuận lợi cho sự nghiệp xây dựng và bảo

vệ Tổ quốc, thúc đẩy và mở rộng quan hệ hữu nghị, hợp tác với các nước, nâng cao uy tín và vị thế quốc tế của đất nước.

Đối ngoại nhân dân có thể mạnh là hình thức phong phú, nội dung đa dạng, cơ sở sâu rộng, lực lượng đông đảo. Bên cạnh hàng trăm cơ quan đại diện ngoại giao, các nhà ngoại giao chuyên nghiệp ở nước ngoài, chúng ta còn có hàng triệu kiều bào, hàng trăm ngàn lao động xuất khẩu, du học sinh... đang sinh sống và làm việc khắp năm châu. Trong nhiều năm qua, nhờ có sự tham gia tích cực của các đoàn thể, tổ chức nhân dân và cá nhân vào hoạt động đối ngoại đã góp tiếng nói mạnh mẽ quảng bá hình ảnh, bảo vệ lợi ích của Việt Nam tại các diễn đàn nhân dân khu vực và quốc tế; vận động nhân dân thế giới ủng hộ nạn nhân chất độc da cam; vận động viện trợ phi chính phủ nước ngoài tăng đáng kể... Hiện nay có hơn 700 tổ chức phi chính phủ nước ngoài hoạt động tại Việt Nam, đã giúp hàng ngàn dự án xoá đói giảm nghèo, môi trường, xã hội, xây dựng cơ sở hạ tầng, y tế, giáo dục... giúp trực tiếp cho sự nghiệp phát triển của đất nước, tạo thêm nguồn lực cho đất nước, tạo thêm tình cảm của bạn bè quốc tế đối với Việt Nam và đồng thời tham gia vào những vấn đề bảo đảm an ninh đất nước và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

2. Có thể hiểu đối ngoại nhân dân cũng là công tác dân vận, là mặt trận nhằm vận động các đối tượng là nhân dân Việt Nam và nhân dân tiến bộ, yêu chuộng hòa bình

của các nước trên thế giới để thực hiện chủ trương, chính sách hoà bình, hữu nghị và hợp tác của nước ta đối với nước ngoài.

Công tác dân vận là một trong những công tác cơ bản của Đảng Cộng sản Việt Nam. Dân vận phải thể hiện vai trò quan trọng của mình trong việc thực hiện đường lối đối ngoại của Đảng và Nhà nước trong mọi thời kỳ. Dân vận phải nhận thức sâu sắc nhiệm vụ to lớn, bao trùm nhất công tác dân vận của Đảng hiện nay là tập hợp, động viên mọi tầng lớp nhân dân đoàn kết, giữ vững ổn định chính trị, tích cực tham gia vào việc xây dựng, phát triển đất nước, bảo vệ vững chắc Tổ quốc trong tình hình mới. Dân vận phải hướng tới mục tiêu đoàn kết dân tộc, đoàn kết quốc tế, nhằm góp phần quan trọng vào việc giữ vững môi trường hòa bình, ổn định, tạo điều kiện quốc tế thuận lợi cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, thúc đẩy và mở rộng quan hệ hữu nghị, hợp tác với các nước, nâng cao uy tín và vị thế quốc tế của đất nước; xây dựng nước Việt Nam dân giàu nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh.

Trong bối cảnh hiện nay, thế giới có nhiều biến động, xu thế toàn cầu hóa kinh tế, xu hướng dân chủ hoá, đa phương hoá và liên kết khu vực, tiểu khu vực phát triển mạnh mẽ, các tiến bộ khoa học - công nghệ ngày càng có ảnh hưởng xã hội sâu sắc, làm thay đổi các thiết chế, các phương thức tổ chức, quản lý các mặt của đời sống kinh tế, xã hội, quan hệ của con người và sinh hoạt quốc tế thì việc giao lưu và hợp tác quốc tế sẽ diễn ra trên quy

mô ngày càng rộng lớn hơn, tính chất phong phú, đa dạng hơn... nhưng cũng chứa đựng những yếu tố bất trắc và phức tạp. Các thế lực thù địch, phản động thường xuyên tìm mọi thủ đoạn chống phá đất nước ta hòng làm thay đổi chế độ chính trị, xóa bỏ vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản; tuyên truyền xuyên tạc bôi nhọ hình ảnh đất nước ta nhằm hạ uy tín nước ta trên trường quốc tế.

Trước tình hình đó, *công tác đối ngoại nhân dân càng cần thiết phải kết hợp chặt chẽ với công tác dân vận* và ngày nay công tác dân vận không những chỉ đòi hỏi phải giải quyết các vấn đề đối nội mà còn phục vụ tích cực công tác đối ngoại của Đảng và Nhà nước. Xác định công tác đối ngoại nhân dân là “một chân kiềng” quan trọng trong công tác đối ngoại nói chung, cùng với ngoại giao chính thống, ngoại giao nhân dân đã và sẽ góp phần mạnh mẽ xây dựng và quảng bá hình ảnh đất nước trong thời kỳ đổi mới, tăng cường sức mạnh quyền lực mềm của đất nước.

Để đối ngoại nhân dân trở thành nguồn lực, đóng góp tích cực đối với sự phát triển của đất nước thì công tác dân vận trong những năm tới là mặt trận quan trọng của công tác đối ngoại nhân dân. Công tác dân vận cần tiếp tục nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động trong thời kỳ mới, cần tìm tòi những cách làm đối ngoại nhân dân hay, linh hoạt, thiết thực, hiệu quả, và lôi cuốn được nhiều người tham gia để tạo nên sức mạnh tổng hợp của công tác đối ngoại nói chung. Cần chú trọng một số nội dung sau:

Thứ nhất, trên bình diện quốc tế, công tác dân vận cần tiếp tục quán triệt sâu sắc, bám sát nội dung chính sách đối ngoại của Đảng và Nhà nước ta trong những năm tới với phương châm chủ động, linh hoạt, sáng tạo, hiệu quả, vừa chủ động mở rộng hợp tác, đồng thời phải bám sát một trong bốn phương hướng hoạt động đối ngoại được Đảng ta ưu tiên là đẩy mạnh đối ngoại nhân dân không chỉ với các nước xã hội chủ nghĩa, các nước láng giềng, các bạn bè truyền thống, các lực lượng tiến bộ trên thế giới thông qua các tổ chức hữu nghị của Việt Nam với bạn bè khắp năm châu. Chú trọng các hoạt động trong khuôn khổ ASEAN, làm cho các tầng lớp nhân dân các nước trong khu vực và trên thế giới xích lại gần nhau, hiểu và hợp tác hữu nghị với nhau giải quyết các bất đồng và tránh các luận điểm kích động chia rẽ của các thế lực thù địch. Các mối quan hệ mở rộng trên tất cả các lĩnh vực đã làm cho quan hệ láng giềng hữu nghị, hợp tác toàn diện và ổn định lâu dài.

Các hoạt động đối ngoại nhân dân đều hướng đến tăng cường tình đoàn kết hữu nghị, tuyên truyền quảng bá về Việt Nam, góp phần tạo môi trường thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội, vì vậy, công tác dân vận phải khai thác, tranh thủ sự ủng hộ vật chất và tinh thần từ bạn bè quốc tế, góp phần tích cực vào việc khép lại quá khứ, hướng tới tương lai, củng cố mối quan hệ hòa bình, hữu nghị, hợp tác, phát triển bền vững, tạo ra một mặt trận nhân dân thế giới

rộng lớn chống nguy cơ chiến tranh, chống “diễn biến hoà bình” của các thế lực thù địch lợi dụng vấn đề “dân chủ”, “nhân quyền”, kích động, chia rẽ dân tộc, tôn giáo, giữ vững ổn định chính trị và phát triển đất nước.

Đối với người Việt Nam ở nước ngoài, dưới sự lãnh đạo của Đảng, với hoạt động tích cực trong vai trò nòng cốt của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, công tác đối với người Việt Nam ở nước ngoài trở thành công tác "dân vận đặc biệt" nhằm động viên và thu hút nguồn lực của kiều bào cho công cuộc xây dựng đất nước. Thực hiện Nghị quyết 36-NQ/TW của Bộ Chính trị ngày 26-3-2004 về công tác đối với người Việt Nam ở nước ngoài, nhiều hoạt động hướng về cội nguồn cũng được tổ chức tạo điều kiện cho các doanh nhân, trí thức và bà con kiều bào trở về thăm quê hương để tận mắt chứng kiến những đổi thay của một đất nước.

Thứ hai, trên mặt trận đối nội, Đảng và Nhà nước cần tiếp tục thể chế hóa chủ trương, đường lối của Đảng thành chính sách, pháp luật phù hợp với lợi ích chính đáng và nguyện vọng hợp pháp của nhân dân, đồng thời tạo điều kiện thuận lợi cho Dân vận, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể hoạt động có hiệu quả trong công tác vận động nhân dân và các tầng lớp xã hội tham gia hoạt động đối ngoại nhân dân. Mặt trận và đoàn thể nhân dân là chủ thể quan trọng, là nòng cốt thực hiện công tác dân vận. Phải tạo được sự chuyển biến mạnh mẽ,

tích cực về nhận thức, trách nhiệm của các cấp, các ngành, của tổ chức và mỗi người dân, trên cơ sở quán triệt sâu sắc các quan điểm của Đảng, tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác dân vận, nhất là các quan điểm trong Nghị quyết Trung ương 7 khoá IX về “Phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc vì dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh”.

Tiếp tục đổi mới phương thức, nội dung hoạt động, đổi mới tổ chức bộ máy hoạt động một cách hiệu quả, đổi mới cách nghĩ, cách làm và quyết tâm làm; coi trọng công tác kiểm tra, đôn đốc việc thực hiện nhiệm vụ; đa dạng hóa các hình thức tập hợp lực lượng, phát huy vai trò tích cực của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân, phát huy khối đại đoàn kết toàn dân tộc nhằm tạo dựng một thế trận nhân dân với sự thống nhất trong hành động của tất cả các lực lượng, tập hợp đông đảo các giai cấp, tầng lớp xã hội, các dân tộc, tôn giáo, đảng phái, các tổ chức, các cá nhân yêu nước ở trong và ngoài nước phấn đấu vì mục tiêu chung là độc lập, thống nhất cho Tổ quốc, tự do và hạnh phúc cho nhân dân. Công tác dân vận gắn với ngoại giao nhân dân ở các ngành, các cấp, từ Trung ương đến địa phương cần được đẩy mạnh với các hình thức và nội dung mới, phong phú, nhằm phát huy vai trò quan trọng trong thời kỳ mới, góp phần thiết thực xây dựng lòng tin, góp phần củng cố hoà bình, ổn định và tăng cường hợp tác vì

an ninh và phát triển của các nước trong khu vực và trên toàn thế giới.

Công tác dân vận là công việc của cả hệ thống chính trị, của toàn Đảng, toàn dân, song tổ chức trực tiếp làm công tác dân vận đóng vai trò rất quan trọng. Đổi mới, kiện toàn tổ chức bộ máy, đồng thời với việc xây dựng đội ngũ cán bộ làm công tác dân vận ở các cấp, các ngành. Coi trọng công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ dân vận. Trong giai đoạn cách mạng hiện nay đang đặt ra cho công tác dân vận những yêu cầu mới rất to lớn. Đội ngũ những người làm công tác dân vận của Đảng phải thường xuyên rèn luyện về bản lĩnh chính trị, trau dồi phẩm chất đạo đức, phong cách công tác trong phong trào cách mạng của nhân dân và trong thực tiễn của cuộc sống. Cán bộ dân vận không chỉ biết kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ dân vận mà còn phải có kiến thức về công tác đối ngoại, am hiểu luật pháp và thông lệ quốc tế để có thể hoạt động tốt trong môi trường quốc tế.

Ban Dân vận Trung ương và các cấp địa phương cần tham mưu cho các cấp ủy những vấn đề liên quan trực tiếp, thiết thực đến công tác vận động quần chúng, động viên được đông đảo nhân dân và các tầng lớp xã hội tích cực tham gia giải quyết kịp thời các vấn đề liên quan đến công tác dân vận nói chung, hoạt động đối ngoại nhân dân nói riêng trên cơ sở bám sát đường lối, chủ trương của Đảng chính sách pháp luật Nhà nước.